

УДК 343.98

СЛІДЧІ СИТУАЦІЇ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ПОВ'ЯЗАНИХ З УХИЛЕННЯМ ВІД СПЛАТИ МИТНИХ ПЛАТЕЖІВ

Олена СМОЛЯНИНОВА,

здобувач

Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна»

АНОТАЦІЯ

Стаття присвячена кримінальним правопорушенням, пов'язаним з ухиленням від сплати митних платежів. Визначено роль слідчих ситуацій під час розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з ухиленням від сплати митних платежів. Виокремлено типові слідчі ситуації початкового етапу розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з ухиленням від сплати митних платежів. Виділені тактичні завдання, які мають бути вирішені на початковому етапі розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з ухиленням від сплати митних платежів. Наголошено, що слідчі ситуації подальшого етапу розслідування зумовлені слідчими ситуаціями початкового етапу та результатами їх вирішення. Наведено характерні процесуальні дії для подальшого етапу розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з ухиленням від сплати митних платежів. Сформульовано рекомендації щодо можливих напрямів застосування слідчих ситуацій під час розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з ухиленням від сплати митних платежів.

Ключові слова: ухилення від сплати митних платежів, криміналістична методика, слідча ситуація, кримінальні правопорушення, розслідування, митне законодавство.

INVESTIGATED SITUATIONS IN THE INVESTIGATION OF CRIMINAL OFFENSES RELATED TO THE DEFINITION OF CUSTOMS PAYMENTS

Olena SMOLYANINOVA,

Applicant of Open International University of Human Development "Ukraine"

SUMMARY

The article is devoted to a criminal offense related to evasion of payment of customs duties. The role of investigative situations during investigation of criminal offenses connected with evasion from payment of customs payments is determined. The typical investigative situations of the initial stage of the investigation of criminal offenses connected with evasion of payment of customs payments are singled out. The tactical tasks are to be solved at the initial stage of investigation of criminal offenses connected with evasion from payment of customs payments. It was emphasized that the investigative situations of the next stage of the investigation were caused by investigative situations of the initial stage and the results of their resolution. The characteristic procedural actions for the further stage of investigation of criminal offenses connected with evasion from payment of customs payments are given. Recommendations on possible directions of application of investigative situations during the investigation of criminal offenses connected with evasion from payment of customs payments are formulated.

Key words: evasion of customs payments, forensic methodology, investigative situation, criminal offenses, investigation, customs legislation.

Постановка проблеми. Одним зі структурних елементів криміналістичної методики розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з ухиленням від сплати митних платежів, є слідчі ситуації. Чітко окреслені слідчі ситуації є підґрунтям для конкретизації організаційних та слідчих (розшукових) дій, які зможуть забезпечити найбільшу ефективність розслідування. Тому встановлення типових слідчих ситуацій має як теоретичне, так і практичне значення. У зв'язку з цим питання дослідження слідчих ситуацій, які виникають під час розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з ухиленням від сплати митних платежів, набуває особливої актуальності.

Актуальність останніх досліджень і публікацій. Проблематиці слідчих ситуацій приділяли увагу такі науковці, як: Ю.П. Аленін, О.В. Батюк, В.П. Бахін, Р.С. Белкін, С.В. Веліканов, В.К. Гавло, І.Ф. Герасимов, В.Г. Гончаренко, Л.Я. Драпкін, О.Н. Колесніченко, В.К. Лисиченко, В.В. Лисенко, Г.А. Матусовський, В.Т. Нор, В.О. Образцов, В.Ю. Шепітько, М.П. Яблоков та ін. Однак питання визна-

чення типових слідчих ситуацій під час розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з ухиленням від сплати митних платежів, не були предметом окремого дослідження вітчизняних науковців.

У зв'язку з цим **метою статті** є визначення типових слідчих ситуацій під час розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з ухиленням від сплати митних платежів, а також формулювання рекомендацій щодо можливих напрямів їх застосування під час розслідування таких злочинів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з ухиленням від сплати митних платежів, здійснюється в певних умовах часу, місця, середовища, у взаємозв'язку з іншими процесами об'єктивної дійсності, поведінкою осіб, які опинилися в сферах кримінального судочинства. Складна система взаємодії цих чинників утворює в результаті ту конкретну обстановку, в якій діє слідчий і інші суб'єкти, що беруть участь у доказуванні. Ця обстановка отримала в криміналістиці назву «слідча ситуація» [1, с. 88].

У криміналістичній літературі відзначається, що розслідування злочинів має ситуативний характер, його врахування дає змогу здійснити наукову розробку диференційованих наукових методичних рекомендацій, які вказуватимуть на специфіку, що притаманна подібним видам (чи конкретному виду) злочинів [2, с. 8]. Поряд із ситуаційним підходом у методиці розслідування злочинів вирізняють традиційний підхід, заснований на обставинах, що підлягають доказуванню, який є випробуванням емпіричним способом розслідування злочинів, але має значне поширення серед практичних працівників [3, с. 351–362]. На відміну від нього, ситуаційний підхід диференціює слідчі ситуації початкового та наступного етапів розслідування, характер і зміст інформації, за якими й визначається, які саме слідчі дії будуть проведені й у якій послідовності [4, с. 173]. Саме ситуаційний підхід є одним із найбільш перспективних напрямів у криміналістиці [5, с. 247].

Ситуаційний підхід до формування методики розслідування злочину передбачає розгляд проблеми слідчої ситуації у таких напрямках: а) виділення типових слідчих ситуацій, що виникають під час розслідування того чи іншого виду (групи) злочинів на початковому та наступних етапах розслідування; б) визначення системи та послідовності слідчих дій та інших заходів у різноманітних слідчих ситуаціях; в) виділення типових слідчих ситуацій, що виникають під час провадження окремих слідчих дій (огляду місця події, обшуку, допиту, очної ставки тощо), та надання диференційованих рекомендацій з тактики цих дій; г) врахування ситуаційних факторів у разі висунення версій, планування розслідування, організації взаємодії слідчого та оперативного працівника, залучення громадськості, розшуку зниклого злочинця [6, с. 9–10].

У теорії криміналістики є різноманітні визначення поняття «слідча ситуація». Так, В.І. Шиканов визначає слідчу ситуацію: як сукупність умов, обставин, обстановку, в якій відбувається процес доказування [7, с. 157]. На думку М.П. Яблокова, слідча ситуація – це сукупність доказової, тактичної, методичної та організаційної інформації, а також певних елементів обстановки, в якій здійснюється розслідування [8, с. 120]. Своєю чергою І.Ф. Герасимов слідчу ситуацію розглядає як сформовану на певний момент розслідування внутрішню необхідну, схильну до зміни сукупність матеріальних, інформаційних та інших факторів і їх оцінку, що характеризують розслідування, що зумовлює основні напрями розслідування, прийняття рішень і вибір способів дії [9, с. 14]. С.А. Шейфер вважає, що слідча ситуація – це фактичний стан справи, що склався на певний момент розслідування, від якого залежить подальший напрям розслідування та характер прийнятих слідчих рішень [10, с. 55]. В.К. Гавло стверджує, що під слідчою ситуацією слід розуміти інформаційну базу, сукупність інформації, яка характеризує процес розслідування [11, с. 31]. Л.Я. Драпкін під слідчою ситуацією розуміє динамічну інформаційну систему, елементами якої є суттєві ознаки і властивості обставин, що мають значення у кримінальному провадженні, зв'язки і відносини між ними, а також між учасниками процесу розслідування, наслідки, що настали, або передбачувані дії сторін [12, с. 17]. Р.С. Белкін зазначає, що слідча ситуація – це сукупність умов, в яких у певний момент здійснюється розслідування [13, с. 129]. Враховуючи аналіз позицій вчених-криміналістів, С.В. Великанов уявляє слідчу ситуацію як сукупність сформованих на певному етапі умов – стану й обстановки – розслідування, що сприймаються, оцінюються і використовуються слідчим для вирішення тактичних завдань і досягнення загальних (стратегічних) цілей розслідування [14]. Автори науково-практичного посібника «Керівництво з розслідування злочинів» розглядають

слідчу ситуацію як сукупність фактичних даних, які відображають суттєві риси події, яким вона уявляється на тому чи іншому етапі розслідування злочинів [15, с. 116].

Слідча ситуація як обстановка, що склалася на певному етапі розслідування кримінального правопорушення, впливає на стан розслідування і залежить від низки об'єктивних та суб'єктивних чинників. На думку І.М. Горбаньова, до об'єктивних чинників слід віднести такі: наявність доказової й орієнтуючої інформації; об'єктивне існування джерел доказової інформації і можливість їх встановлення слідчим або оперативним шляхом, а також отримання від них доказової інформації; об'єктивні чинники, пов'язані зі зникненням доказів; сили та засоби для виявлення і фіксації доказів і орієнтуючої інформації, гласними та негласними методами, що безпосередньо задіяні в цьому процесі, так і ті, залучення яких є реально можливим; чинник протидії розслідуванню; кримінально-правова і громадська оцінка розслідуваної події, яка наявна на цей момент. До суб'єктивних – рівень підготовки слідчого та інших співробітників, їхній практичний досвід, психологічний стан; можливість приймати рішення, цілеспрямовано і методично правильно здійснювати розслідування, проводити слідчі (розшукові) дії, оперативно-розшукові заходи та експертні дослідження, постійно змінюючи ситуацію на краще; здібність до реальної оцінки ситуації, до виявлення і подолання чинників протидії розслідуванню; наслідки помилок дій слідчого та інших співробітників правоохоронних органів [16, с. 75].

Своєю чергою О.Ю. Камишанський вважає, що наведений перелік чинників не є вичерпним. Підходи до його формування можуть бути різними. На його думку, об'єктивно не тільки наявність та джерела доказової й орієнтуючої інформації мають значення. Сюди слід відносити їх обсяг та характер як додатковий фактор, що має значення під час будь-якого моменту під час розслідування кримінальної події для її ефективної організації та планування. До суб'єктивних чинників доцільно віднести такі особливості слідчого, як наявність навичок до ефективного аналізу великого масиву інформації, що надходить з різних джерел; аналітичні можливості в обробці технічних геолокаційних даних мобільних операторів зв'язку з одночасним накладенням їх результатів на мапи місцевості і узгодженням з іншими матеріалами кримінального провадження; навички з одночасного бачення всієї картини злочинної діяльності і окремих фрагментів, що підкріплені наявними доказами [17, с. 121–122].

Вплив названих чинників зумовлює існування конкретної слідчої ситуації, яка відображає індивідуальність і своєрідність того чи іншого моменту розслідування [18, с. 163]. Конкретна слідча ситуація являє собою реальну обстановку, що складається в процесі розслідування кримінальних правопорушень. Узагальнення ж комплексу повторюваних ознак конкретних слідчих ситуацій є підставою для типізації подібних ситуацій. З цього приводу В.О. Куркін відзначає, що для того, аби бути використаними у криміналістичній методиці, слідчі ситуації потребують типізації, оскільки конкретні приватні методики розраховані саме на типові слідчі ситуації, враховуючи типові версії, містять рекомендації про типову послідовність слідчих дій [19, с. 68]. Типова слідча ситуація – це наукова абстракція, яка сформована на підставі апріорних знань, є результатом узагальнення та аналізу значного емпіричного матеріалу і в якій відображено найбільш загальні риси, що характеризують перебіг і стан розслідування на певному етапі (вихідному, початковому, наступному) [20, с. 106].

Виділення типових слідчих ситуацій важливе для побудови ефективної методики розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з ухиленням від сплати митних

платежів. Типові слідчі ситуації дають змогу: 1) правильно визначити фактичне положення тих чи інших обставин у процесі розслідування, маючи на меті отримання даних для прийняття стратегічних і тактичних рішень; 2) висунути найбільш обґрунтовані слідчі версії та визначити подальший хід розслідування в найбільш перспективному напрямі; 3) намітити повний перелік слідчих (розшукових) дій та їхній найбільш доцільний порядок з метою об'єктивного розслідування злочину; 4) звести до мінімуму число рішень слідчого, що мають певний ступінь ризику (проби) та можуть призвести до помилок [21, с. 98; 22, с. 134].

Узагальнення матеріалів кримінальних проваджень щодо ухилення від сплати митних платежів дає підстави для виділення таких типових слідчих ситуацій початкового етапу розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з ухиленням від сплати митних платежів: 1) первинна інформація, отримана за результатами документальних перевірок дотримання вимог законодавства України з питань державної митної справи; 2) первинна інформація, отримана за результатами оперативно-розшукової діяльності; 3) первинна інформація, отримана за результатами розслідування інших кримінальних правопорушень. Виділені типові слідчі ситуації мають відповідну специфіку та потребують окремого розгляду.

Слідча ситуація 1. Первинна інформація, отримана за результатами документальних перевірок дотримання вимог законодавства України з питань державної митної справи.

Здебільшого досудове розслідування стосовно кримінальних правопорушень, пов'язаних з ухиленням від сплати митних платежів, починається на підставі матеріалів документальних перевірок, проведених контролюючими органами. Порядок проведення документальних перевірок дотримання законодавства України з питань державної митної справи, податкового, валютного та іншого законодавства платниками податків – юридичними особами та їх відокремленими підрозділами» [24].

Відповідно до ч. 1 ст. 345 Митного кодексу України документальна перевірка – це сукупність заходів, за допомогою яких контролюючі органи переконуються у правильності заповнення митних декларацій, декларацій митної вартості та в достовірності зазначених у них даних, законності ввезення (пересилання) товарів на митну територію України або на територію вільної митної зони, вивезення (пересилання) товарів за межі митної території України або за межі території вільної митної зони, а також своєчасності, достовірності, повноти нарахування та сплати митних платежів [23]. Факти виявлених порушень законодавства з питань державної митної справи викладаються в акті документальної перевірки. Акт документальної перевірки – це службовий документ, який підтверджує факт проведення документальної перевірки, відображає її результати і є носієм доказової інформації про виявлені порушення вимог законодавства з питань державної митної справи [24].

Обов'язковому дослідженню та відображенню в акті документальної перевірки підлягають питання, визначені програмою (переліком питань) перевірки, затвердженою наказом контролюючого органу про призначення перевірки, зокрема такі: правильність визначення бази оподаткування, своєчасність, достовірність, повнота нарахування та сплати митних платежів; обґрунтованість та законність надання (отримання) пільг і звільнення від оподаткування

(у разі наявності); правильність класифікації згідно з УКТ ЗЕД товарів, щодо яких проведено митне оформлення; відповідність фактичного використання переміщених через митний кордон України товарів заявленій меті такого переміщення та/або відповідність фінансових і бухгалтерських документів, звітів, договорів (контрактів), калькуляцій, інших документів платника податків, що перевіряється, інформації, зазначеній у митній декларації, декларації митної вартості, за якими проведено митне оформлення товарів у відповідному митному режимі; законність переміщення товарів через митний кордон України, зокрема ввезення товарів на територію вільної митної зони або їх вивезення з цієї території. У разі встановлення перевіркою порушень законодавства з питань державної митної справи необхідно: чітко викласти зміст порушення із посиланням на конкретні пункти і статті законодавчих актів, що порушені платником податків; зазначити невідповідність даних, які містяться в документах, поданих платником податків для здійснення митного оформлення, фактичним даним, виявленим під час перевірки, на підставі первинних документів платника податків; вказати первинні документи та інші матеріали, що свідчать про наявність порушень [24].

Згідно з п. 4 ч. 2 ст. 99 Кримінального процесуального кодексу України, акт документальної перевірки є документом-доказом [25]. Тому для цієї типової слідчої ситуації на початковому етапі розслідування важливим є проведення аналізу цього акта особою, яка уповноважена розслідувати кримінальні правопорушення, пов'язані з ухиленням від сплати митних платежів. Правильна оцінка слідчим акта документальної перевірки дає змогу встановити наявність ознак кримінального правопорушення в діях платника податків, а також співвідношення обставин, що підлягають доказуванню у кримінальному провадженні щодо ухилення від сплати митних платежів, з наявною в акті документальної перевірки інформацією.

Крім ретельного аналізу акта документальної перевірки, тактичними завданнями на початковому етапі розслідування мають бути такі: визначення переліку додаткових потрібних слідству документів, місць їх знаходження та обрання найбільш оптимальних способів їх отримання (витребування, тимчасовий доступ до речей і документів, обшук); одержання інформації про обставини, що мають значення для справи від свідків (допити); одержання відомостей про обставини виявлених правопорушень від особи, на яку покладається обов'язок зі сплати митних платежів; встановлення обставин виявлених правопорушень із використанням спеціальних знань (проведення зустрічних перевірок суб'єктів, з якими платник податків, діяльність якого перевіряється, вступав у господарські взаємини; консультації зі спеціалістами; призначення судових експертиз).

Слідча ситуація 2. Первинна інформація, отримана за результатами оперативно-розшукової діяльності.

Така слідча ситуація складається тоді, коли ознаки кримінальних правопорушень, пов'язаних з ухиленням від сплати митних платежів, задокументовані оперативними підрозділами податкової міліції та/або підрозділами, які ведуть боротьбу з контрабандою. Згідно зі ст. 7 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», у разі виявлення ознак злочину такі оперативні підрозділи зобов'язані невідкладно направити зібрані матеріали, в яких зафіксовано фактичні дані про протиправні діяння окремих осіб та груп, відповідальність за які передбачена Кримінальним кодексом України, до відповідного органу досудового розслідування для початку та здійснення досудового розслідування в порядку, передбаченому Кримінальним процесуальним кодексом України [26].

Зазначена слідча ситуація від наведеної раніше відрізняється лише тим, що до слідчих підрозділів матеріали надаються оперативними підрозділами. Але і в цьому разі матеріали, які направляються до органу досудового розслідування, мають також містити документи документальної перевірки, проведеної контролюючим органом, адже без економіко-правового аналізу матеріалів документальної перевірки отримати достовірні дані щодо ухилення від сплати митних платежів практично неможливо. Тому тактичні завдання, які мають бути вирішені на початковому етапі розслідування, є аналогічними попередній слідчій ситуації.

Слідча ситуація 3. Первинна інформація, отримана за результатами розслідування інших кримінальних правопорушень.

Виявлення фактів ухилення від сплати митних платежів може бути результатом розслідування інших кримінальних правопорушень. Специфіка кримінальних правопорушень економічної спрямованості зумовлює ситуацію, за якої ухилення від сплати митних платежів досить часто поєднане з іншими злочинами у сфері господарської та службової діяльності. Тому закономірним є виявлення ознак ухилення від сплати митних платежів у процесі розслідування таких злочинів.

Аналіз судових рішень у кримінальних правопорушеннях, пов'язаних з ухиленням від сплати митних платежів, дає змогу констатувати, що дії осіб, які ухилюються від сплати митних платежів, підлягали додатковій кваліфікації за ст. ст. 358 (підроблення документів, печаток, штампів та бланків, збут чи використання підроблених документів, печаток, штампів), 364 (зловживання владою або службовим становищем); 364¹ (зловживання повноваженнями службовою особою юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми), 366 (службове підроблення) Кримінального кодексу України. Зважаючи на те, що ухиленням від сплати митних платежів властивий транснаціональний характер, дії суб'єктів таких злочинів підлягали додатковій кваліфікації за ст. 255 Кримінального кодексу України (створення злочинної організації).

Втім, необхідно відзначити, що й у таких випадках слідчий має призначати документальну перевірку дотримання вимог законодавства України з питань державної митної справи, адже саме її результати будуть визначати напрями досудового розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з ухиленням від сплати митних платежів.

З огляду на викладене, доходимо висновку, що діяльність слідчого на початковому етапі розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з ухиленням від сплати митних платежів, спрямована на виявлення, фіксацію та вилучення доказів з метою запобігання їх втраті з низки об'єктивних та суб'єктивних чинників. Початковий етап розслідування розпочинається з моменту внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань та закінчується повідомленням особі про підозру.

Подальший етап розслідування спрямований на пошук, фіксацію та перевірку додаткових доказів з метою доказування умислу підозрюваного та закінчення досудового розслідування. Основна спрямованість цього етапу – розгорнуте, послідовне, методичне доказування, закріплення і розвиток знань, сформованих на початковому етапі [26, с. 587]. Слідчі ситуації подальшого етапу розслідування зумовлені слідчими ситуаціями початкового етапу та результатами їх вирішення. Характерними для подальшого етапу розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з ухиленням від сплати митних платежів, є проведення таких процесуальних дій, як: тимчасовий доступ до речей і документів, тимчасове вилучення майна, арешт майна, обшук, огляд, одночасний допит двох чи більше вже допитаних осіб для з'ясування причин розбіжностей

в їхніх показаннях, судові експертизи, допити експертів, допити спеціалістів, повторні допити, негласні слідчі (розшукові) дії. Подальший етап закінчується складанням або затвердженням обвинувального акта та переданням його до суду.

Висновки. Механізм вчинення кримінальних правопорушень, пов'язаних з ухиленням від сплати митних платежів, який набуває відображення у криміналістичній характеристиці, у сукупності з особливостями виявлення вихідної інформації про факт скоєння таких кримінальних правопорушень детермінує формування у процесі розслідування різноманітних слідчих ситуацій. Визначальна роль у плануванні розслідування належить аналізу тих слідчих ситуацій, що виникають на початковому етапі розслідування. Типові слідчі ситуації у кримінальних провадженнях щодо ухилення від сплати митних платежів на початковому етапі розслідування характеризуються певною визначеністю первинної інформації, яка є основою у формуванні таких слідчих ситуацій та їх вирішенні. Незалежно від джерела інформації про факти та обставини вчинення ухилення від сплати митних платежів первинні матеріали тією чи іншою мірою містять дані про час, місце, спосіб скоєння кримінального правопорушення, осіб, які причетні до його вчинення, вид і розмір завданої шкоди. Варто також звернути увагу й на те, що типові слідчі ситуації початкового етапу певною мірою впливають на перспективи подальшого ходу розслідування. Від того, наскільки вдало вони будуть розв'язані, залежить, які слідчі ситуації сформується на подальшому етапі розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з ухиленням від сплати митних платежів.

Список використаної літератури:

1. Белкин Р.С. Криминалистика: проблемы, тенденции, перспективы. От теории – к практике. М.: Юрид., лит., 1988. 304 с.
2. Образцов В.А. Криминалистическая классификация преступлений. Красноярск: Изд-во Краснояр. ун-та, 1988. 176 с.
3. Драпкин Л.Я. Криминалистика: учебник. М.: ТК Велби: Проспект, 2008. 672 с.
4. Веліканов С.В. Ситуаційний підхід у методиці розслідування злочинів. Проблеми законності: респ. міжвідом. наук. зб. Харків, 2008. Вип. 96. С. 173–179.
5. Волчецкая Т.С. Криминалистическая ситуалогия: монография. Москва; Калинингр. ун-т. Калининград, 1997. 248 с.
6. Герасимов И.Ф. К вопросу о следственной ситуации. Следственная ситуация: сборник научных трудов. М., 1984. С. 6–11.
7. Шиканов В.И. Разработка теории тактических операций – важнейшее условие совершенствования методики расследования преступлений. Методика расследования преступлений. Общие положения: материалы научно-практической конференции (г. Одесса, ноябрь 1976 г.). М., 1976. С. 155–159.
8. Яблоков Н.П. Криминалистическая характеристика преступления и типичные следственные ситуации как важные факторы разработки методики расследования преступлений. Вопросы борьбы с преступностью. М., 1979. Вып. 30. С. 110–122.
9. Герасимов И.Ф. Криминалистическая тактика и следственные ситуации. Теоретические проблемы криминалистической тактики: межвузовский сборник научных трудов. Свердловск: Свердловский юридический институт, 1981. С. 13–18.
10. Шейфер С.А. Следственные действия: система и процессуальная форма. М.: Юрид. лит., 1981. 218 с.
11. Гавло В.К. Теоретические проблемы и практика применения методики расследования отдельных видов преступлений. Томск: Томск. ун-т, 1985. 333 с.

12. Драпкин Л.Я. Основы теории следственных ситуаций. Свердловск: Изд-во Уральского ун-та, 1987. 168 с.
13. Белкин Р.С. Курс криминалистики: В 3 т. Т. 3: Криминалистические средства, приемы и рекомендации. М.: Юристъ, 1997. 480 с.
14. Великанов С.В. Класифікація слідчих ситуацій у криміналістичній методиці: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Х., 2002. 204 с.
15. Керівництво з розслідування злочинів: наук.-практ. посіб. / Кол. авторів: В.Ю. Шепітько, В.О. Коновалова, В.А. Журавель, та ін.; За ред. В.Ю. Шепітька. Х.: «Одіссей», 2010. 960 с.
16. Горбаньов І.М. Особливості методики розслідування порушень авторського права щодо незаконного відтворення та розповсюдження комп'ютерних програм: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Луганськ, 2007. 240 с.
17. Камишанський О.Ю. Особливості методики розслідування розкрадань бюджетних коштів на підприємствах вугільної промисловості: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Одеса, 2018. 281 с.
18. Європіна І.В. Слідча ситуація та її роль у розслідуванні злочинів, які вчиняються з використанням комп'ютерів. Вісник Академії адвокатури України. 2011. № 2 (21). С. 159–168.
19. Куркін В.О. Криміналістична ситуація в слідчій тактиці. Вісник Академії праці і соціальних відносин Федерації профспілок України. 2002. № 1 (14). С. 68–71.
20. Журавель В.А. Ситуаційний підхід до формування окремих криміналістичних методик розслідування злочинів. Теорія та практика судової експертизи і криміналістики. Х.: Право, 2008. Вип. 8. С. 102–108.
21. Борисова Л.В. Типові слідчі ситуації при розслідуванні розкрадань наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів. Форум права. 2011. № 2. С. 97–102.
22. Васильев А.Н., Яблоков Н.П. Предмет, система и теоретические основы криминалистики. М.: Изд-во Моск. ун-та, 1984. 143 с.
23. Митний кодекс України: Закон України від 13 березня 2012 року № 4495-VI. Голос України. 2012. № 73–74 (5323–5324). С. 21–62.
24. Про затвердження Порядку оформлення результатів документальних перевірок дотримання законодавства України з питань державної митної справи, податкового, валютного та іншого законодавства платниками податків – юридичними особами та їх відокремленими підрозділами: Наказ Міністерства фінансів України від 20 серпня 2015 року № 727. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1300-15>
25. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI. Відомості Верховної Ради України. 2013. № 9–10, № 11–12, № 13. Ст. 88.
26. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18 лютого 1992 року № 2135-XII. Відомості Верховної Ради України. 1992. № 22. Ст. 303.
27. Белкин А.Р. Курс криминалистики. Общая часть. М.: Юристъ, 2000. 784 с.

ІНФОРМАЦІЯ ПРО АВТОРА

Смолянiнова Олена Ярославiвна – здобувач Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна»

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

Smolyaninova Olena Yaroslavivna – Applicant of Open International University of Human Development “Ukraine”

smya@i.ua